

tegen was *schroomvallig* en *bedeesd* van aard. *Hardnekkige stilzuijgenheid* van een *schroomvallig* karakter.

285. BESCHULDIGEN, AANKLAGEN, BETICHTEN.

Beschuldigen duidt in het algemeen aan, dat men iemand iets **ten** laste legt, zonder daarvoor echter een straf te verlangen.

Aanklagen is een klacht of beschuldiging tegen iemand inbrengen bij hen, die met het openbaar gezag bekleed zijn; bij het gerecht beschuldigen. Men neemt daarbij ook de verplichting op zich, de aanklacht door bewijzen of getuigen te staven en verlangt een straf voor de misdaad.

Betichten wordt vooral gebruikt wanneer men iemand valselijk en met boos opzet een zware misdaad ten laste legt. In Zuid-Nederland wordt het ook gebruikt in de betekenis van *beschuldigen*.

Niemand kan hem ook van trouweloosheid beschuldigen. Gij beschuldigt mij in uw hart van zelfzucht en ondankbaarheid.

Iemand wegens laster aanklagen. Hij besloot hem bij de Minister wegens misbruik van macht aan te klagen.

Men zal hem van multerij en hoogverraad betichten.

De hovelingen betichtten de schatmeester van diefstal.

286. BESLAAN, BEWASEMEN.

Beslaan is bedekt worden van de oppervlakte van een voorwerp door damp in het algemeen.

Bewasemen is bedekt worden of bedekken met waterdamp.

De spiegel is beslagen.

De koude buitenlucht gaat de ruiten bewasemen.

287. BESLAG, DEEG.

Massa die hoofdzakelijk uit meel en melk of water bestaat en bestemd is om gebakken te worden.

Beslag is dun en vloeibaar.

Deeg is dik en stijf.

Om wafelen te bakken moet men *beslag maken*; voor brood wordt *deeg* vereist.

Het beslag met gist mengen.

Met nieuwe inhaal van bloem bekleef de deeg al dikker tot een vettig taai klomp. (STREUVELS)

288. BESLUIT, VOORNEMEN.

De wil om iets ten uitvoer te brengen.

Men spreekt van een **besluit**, als men de wil om iets te doen, beschouwt in verband met de drijfveren, die hem deden ontstaan; beschouwt men hem in betrekking tot hetgeen het voorwerp van het willen is, dan spreekt men van een **voornemen**.

Zijn besluit was onherroepelijk.

Reeds lang had hij het voornemen opgevat aan die toestand een einde te maken.

289. BESPAREN, UITSPAREN, UITWINNEN.

Besparen is iets ter zijde leggen, niet aanwenden, overhouden op iets dat niet in zijn geheel wordt verbruikt.

Uitsparen wijst daarnaast meer op het behouden van het uitgespaarde voor mogelijk later gebruik.

Uitwinnen wijst vooral op het zich besparen van meer moeite of kosten door zich dadelijk een geringere moeite of uitgave te getroosten.

Ons kapitaalje, dat wij stil hebben weten te besparen. Wat zou men dan besparen? Men had, in tijd van nood, een schatkist zonder tal. Maar mijn grootste kracht had ik bespaard voor het slot.

Zij hadden enig geld voor de oude dag uitgespaard. Ik wil u daarbij helpen, dat zal u veel tijd uitsparen. Dat spaart hem veel moeite uit.

Hij had een voldoende voorraad ingekocht, waardoor hij veel heeft uitgewonnen. Dat wint tijd en moeite uit.

290. BESPOEDIGEN, VERHAASTEN, OVERHAASTEN.

Meer voortgang aan iets geven.

Bespoedigen is trachten iets spoediger tot een goed einde te brengen.

Verhaasten heeft dezelfde betekenis, maar is sterker.

Overhaasten wordt meestal in ongunstige zin gebruikt.

Daar haast de bijgedachte van overijling uitdrukt, vermindert men bij overhaasting de kans op een goede uitslag van de handeling.

Men moet het werk zoveel mogelijk bespoedigen, opdat het nog voor de winter zou gereed zijn. De minister zal zijn reis door het geteisterde gebied bespoedigen.

Zijn verblijf aan zee heeft zijn volledig herstel verhaast. Dit verhaastte de val van de despoot.

Ik heb mij niet willen overhaasten om uw brief te beantwoorden. Ik heb Holland doorreis, en dat wel op mijn gemak, zonder mij te overhaasten.

291. BESPROEIEN, BESPRENKELEN.

Een vloeistof in fijne deeltjes over iets uitstrooien.

Besproeien is de vloeistof in dichte droppels laten neervallen; hierbij denkt men vooral aan een regelmatige uitstrooiing van vocht.

Bespreken is een weinig bevochtigen; het is minder gelijkmatig en niet in zo grote hoeveelheid als bij het besproeien.

Men besprende zijn voorhoofd met eau de Cologne. Hilda besprende toen de hut met gewijd water.

Men moet nooit de gewassen over dag in de zonneschijn besproeien. Een milde regen besproei'de 't aardrijk.

292. BESTENDIG, DUURZAAM, ONVERANDERLIJK.

Wat blijft zoals het is.

Bestendig is hetgeen op dezelfde wijze blijft voortbestaan, wat dus niet gedurig verandert; het wordt uitsluitend in gunstige zin gebruikt, en geeft tevens te kennen, dat de voortdurend in de aard der zaak gegrond is.

Duurzaam is wat geschikt is om voort te duren, wat vermogen heeft om te blijven bestaan, wat weinig vergankelijk is.

Onveranderlijk is wat ook door oorzaken van buiten niet kan veranderd worden.

Niet steeds is de liefde bestendig van duur. Een godvruchtig hart, de bron van het edelst en bestendigst goed. Het fraaie bestendige weder.

Dat een duurzame vrede alleen uit een volstreken oorlog geboren wordt. Indien ik een wens mocht doen, ik zou u wensen eerst en vooral: duurzame eendracht. Een duurzame vriendschap.

Het was hun onveranderlijk voornemen dit te doen. Ik ken uw onveranderlijk gevoelen daarover sedert lang. De zaligheid en de eeuwige goederen zijn onberoerlijk en onveranderlijk.

Synoniemen

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

